

Nr. 13
An. VII.
1883

Gherla
1/13
Jul.

FAMILIULU FAMILIULU

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

BETRANII 'SU BUNI LA CASA.

Novela originala premiata cu 100 franci.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
I. **Advocatul Juliu Popénu.**

 In urbea S.** strad'a sierpelui, in antisiam-br'a locuintiei tenerului advocatu romanu Juliu Popénu, siede incotitu pre mésa unu soiu de maior-domus, imbracatu in vestminte natiunale romanesci.

E betranulu Petre, cunoscutu in tóta urbea chiaru pentru vestmintele sale, de cari nu s'au mai vediutu si auditu pan'acum in patriotic'a urbe S.**

Faci'a sbércita a betranului e tóte numai pretinósa nu. Se pare a fi acufundatu in cugete grele, cà-ci degetele dela amendóne manile suntu afundu intrate in perulu dejá suru alu capului seu redimatu in palmi.

Betranulu vorbesce in sine. En sè-lu ascultamu sè vedemu, ce-lu necagesce.

— Ba sè mai vedi lucru dracescu cà-si acestu-a. Candu-i gat'a, lu-mânca secrét'a. Me asceptámu adi-mane la nunta si acum gandesci, cà s'a bagatu frumusiielele intre ei. Pan'acum nu joiám cu betranele mele pitóre a duce carticelele, strutiurile de flori si tatalu celu curescu mai scie ce in tóta diu'a câte de diece-ori la domnisiór'a. De acolo inca veniá Anicuti'a cea ochisia cine scie de câte ori in dí, cugetái, cà stà in píra cu toti ungerii d'in orasiulu acestu mare.

Acumu? Nici pomaaa. O trecutu luni de-candu nu m'a menatu domnisióru cu nírca la domnisiór'a, nici pe Anicuti'a nu amu vediutu-o la noi.

Apoi dumnedieu sè te feréscu de domnisióru. Nu lu-am vediutu de candu sum asié, cumu-i de câte-va luni inóce. Tóta diu'a nu audi dóue-dieci de cuvinte

dela elu, apoi si aceste tí-le díce cu o faci'a si cu nisce ochi, de tí-se urca frigurile in spate de ele.

Me temu de elu. Eu, Petrea celu betranu, care lu-amu calaritu pe genunchi, lu-amu portatu in bratie, i-amu facutu cai, cara, de a facutu ceva vina, am luitu-o asupr'a mea, numai sè nu mi-lu bata tata-seu cà-mi plangeá anim'a in peptu candu audiám, cà pune domaulu regula pe elu; eu, pe care m'a neteditu de cine scie de câte-ori pe faci'a, pe mustetie, pe capu, candu i faceám câte o bucuria, ba, candu am fostu in Pestea la elu, numai sè-lu vediu odata in trei ani, cà-ci m'a vediutu, mi-a saritu in grumadi si m'a sarutatu in frunte acó'e, intre domnisióru acei multi, cari eráu cu elu acolo in casa cea mare, unde iuvetia ficsaresii; — eu, Petrea celu betranu, dícu, de trei-ori dícu, me temu de elu; gandesci, cà nu-i lucru curatu.

Domnisióru in cancelaria inca nu-i facu nimicu pe vóia, de sí sgarie papirulu de demanét'a pana sér'a cà-si in domnescu si déca i mēna óre-unde, fugu, cà sloboditi din pusca. De vre-o vorba buna séu gluma, cà de alta data, nu-i vórba; nici ei intre sine nu indrasnescu a glumí, feresce dómne, nici a vorbí tare, candu 'lu sciu in ce'alalta chilia.

Oh! si ce omu-i! Bunu cá pana; eu vórbe bune si dulci, candu e de-a bunele, cà tí-se topesce anim'a de ele. Nu tí-ar díce unu cuventu greu pentru lumea ast'a. „Apoi na betrane Petre ést'a, na cealalta, câte si mai câte, cari 'mi trebuescu, díce elu, dar' eu nu sciu de ce.

Nu vine la elu omu necagitu, sè nu ésa mangaiatu si ajutatu. Apoi cum 'ti vorbesce romanesc, sufletulu meu! cum 'ti vorbesce! Si totu romanesc, unde póte, na

ce ceialalti domni ai nostri, cari, indata-ce se apropia omulu de ei, si hodrica unguresce séu nentiesce, gandesci ca li-e rusine, de ce vorbescu.

Mai bine mi-place, candu lu-vedu intre ceialalti domni. Gandesci, ca elu li-e poruncitoriu la toti, asié asculta de elu, candu li spune ceva. In ospeteria la arménu elu siede in fruntea mesei, de aru fi duóe sute la mésa, apoi se alege cu cine-ti face vórbé.

Me ingrasiu, candu vedu, ca cu domni esti betrani, cari inainte de revolutia aveáu iobagi si-ti dau cu biciulu in fácia, de uita'i sè-ti iái cusim'a d'in capu inaintea loru, vorbesce numai preste umeru, ca d'in spatele calului. Baronasiulu d'ia D. care cu pitioarele sale cele strimbe, cu ochilarii pe nasu si cu cei doi sloi de barba rosia in fácia sémena mai bine a unui jidovu, decâtu a unu baronu, candu merge càtra d'insulu, domaisiorulu nostru, i-sare d'in drumu, gandesci, ca vine carulu celu de focu.

Da, pe cine lu-a lasatu Domnedieu sè fia domnu, domnu-i acelu-a, càtu traiesce; apoi in cine este anima romanésca, romanu-i acelu-a si in sumanu si in haine domnesci.

Asié a fostu si tata-seu, Domnedieu sè-lu ierte si ódihnéscu. In revolutia, candu au venitu nemtii, lu-au prinsu, pentru-ca i-bagáu de vina, ca tiené cu ungurii; apoi candu au venitu ungurii, lu-au legatu si bagatu in temnia, pentru-ca diceau ca a tienutu cu nemtii. Dar' ni spuneá, Domnedieu sè-lu ierte, ca si unii si altii numai pentr'acea luau batujocoritu, ca nu tieneá nici cu ungurii, nici cu nemtiu, ci cu romáanii si dreptátea.

Totu m'am rogatu lui Domnedieu, sè-i aduca la domaisiorulu nostru in caie o domnisióra de séma lui. N'am ganditu in veci, sè se aflé între femeii asié harnica ca-si elu între barbati, pana-ce n'am vediutu pe domnisióra domnului Radu.

Ce domnisióra frumósa si harnica, sufletulu meu! Apoi romanétia togmai ca domnisióruulu nostru, de-si maica-s'a, spunu ca-i unguróia! Candu se uita la omu cu ochii ei cei mari mierii, sintiesci sa te incaldiesci la anima; apoi candu ti-rid: asié de dulce, asié cu totu sufletulu ai sari in focu pentru ea.

Apoi spunu, ca taica-seu e avutu, putredu de avutu si nu o are numai pe ea. Credu, ca-i asié, ca altucum nu si-aru toci opincile atati-a domnisióri d'in orasiu dupa ea, de-si ast'a ur'a li-ar poté placé si fara bani, ca-ci dieu, nu sciu câte ormedi ar trebui sè ambli, pana-ce ai aflá un'a, care unmai sè semelea cu ea.

Cà-ci am vediutu-o mi-amu si pusu gandulu pe ea. No, gandescu, de-i ast'a romana, apoi si Domnedieu a facutu-o anime pentru domaisiorulu nostru. Atunci inca nu sciámu, ca-i domnisióra domnului Radu.

Intr'o di demanétia me maná domnisióruulu cu unu stratiu minunatu de flori si cu o cartié la domnulu Radu si-mi dice ca se le dau la domnisióra. Me ducu acolo si intrebu de Anic'a, ca unde e domnisióra? Me duce, duja-ce s'a uitatu asié ciudatu ridiendu, cum e datin'a ei, la stratiu, preste cate-va chilii intr'un'a mica. Si ce vedu? Mai ca nu sarfiu d'in piele, candu vediutu pe domnisióra mea.

I-spuseiu, ca cine me mana si-i dadui, ce am adusu. Luá florile, le mirosi d'in tóte laturile si apoi le puse pe o mesutia frumosica, ce stá langa ferésta. Dup'aceea deschisá cartea si o ceti. Nu i-am potutu vedé fácia ca-ci se întórse catra ferésta, dar' i-am vediutu

ochii cei frumosi mari mierii stralucindu de bucuria, candu s'a intorsu càtra mine si mi-a dísu, ca „e bine.“

„E bine“ am dísu si eu intru mine iesindu afara, multiemescu lui Domnedieu ca „e bine.“

Pana-ce m'a omenitu Anic'a d'in porunc'a domnisiórei cu unu pocalasiu de rachtu si cu colacu, nu m'am potutu rebdá, sè nu o intrebu, ca vine domnisióruulu nostru a une-ori aici la domnulu ei? Dins'a 'mi respunse ridiendu éra asié ciudatu, cum i-datin'a, ca vine dieu elu mai in tóta sér'a.

Sciám, ca-ci omulu n'a traitu in cinste siese-dieci de ani, „ca-i bine“ si ca adi-mane va fi si „mai bine.“

Ce me bucurám, dómne, ce me bucurám, eu neunu betranu! Si éca astadi tóta treb'a buna a dusu-o ventulu.

Facatura trebue sè fia, facatura nu alt'a; dèe draculu de-a dur'a cu tóte babele, cari arunca din bobi! — strigá Petrea furiosu in monologulu seu si dedú cu pannulu in mésa cu atát'a potere, incatu glagile si pocalele depre ea incepura a jocá.

— Nebunutu-ai, betrane, de dái cu pumnii in mésa, de suna cas'a? — díse maniosu unu teneru innaltu, sveltu, cu peru negra stralucitoriu, cu frunte deschisa, cu ochi mari, negri, espresivi, cu o parec'ia de mustetie negre, de abié desvoltate sub nasulu romanescu, pre a carui fácia frumósa dèra palida se vedeá espresa o completa indispusatiune suflátéscu.

Éra tenerulu advocatu romanu, Juliu Popénu.

— N'am nebunitu inca, domnisióru, dar' de mi-a merge treb'a totu asié, n'oiu intardiá multa vreme — respunse morosu betranulu, care la vócei neaseptata a stapenului seu, sari cu o iutiela neaseptata dela etatea sa de-langa mésa in pitioere.

Popénu, care nu aseptase nici unu respunsu la agrairea sa impacienta, si indreptase dejá pasii càtra cancelaria, de unde dá o usia in chilii sa de lucratu, care comunicá cu alt'a de dormitu, la aceste vorbe ale betranului — se întórse cu fruntea incetita si díse:

— Da cumu-ti merge treb'a, betrane? N'ai ce mancá, ce bé si cu ce te imbracá?

— Am de tóte din darulu lui Domnedieu si a domnisióruului; mai multa decâtu mi trebue. Numai vorbele bune su-cam pe bani la noi — ádaose betranulu incesisioru, dar' totusi asié, ca Popénu audi fórté bine totu cuventulu.

Lui Popénu, vediendu durerea betranului, i parú reu de espresiunea sa aspra, folosita fácia de bietulu omu credintiosu si díse in tonu profundu, care tradá caintia sa:

— Nu te superá, Petre. Vedi, candu e omulu necagitu, fara sè voiesca, face necasu si celoru mai bunii ómeni ai sei.

La aceste cuvinte pline de bunavointia si tradatórie de alipirea s'a vechie ale stapeului seu, betranulu se muia pana la lacrimi si díse cu vóce intrerupta adese-óri de emotiunea-i interna.

Nu me superu, domnisióru, pentru-ca ai dísu, ca-su neunu. Sciu eu, ca-su betranu si neunu. Vorbescu singuru, me frementu si dau cu pumnii in mésa, candu nu-mi face nime ne-nic'a. Togma ca-si neunuu. Dar' mi se rupe anim'a, ca de dóue luni incóce, nu te-am auditu nici-odata, ca de alta-data, ridiendu, glumindu, siuerandu; te vedu totu superatu si necagitu. Mi-asiu dá capulu acestu brumatu, se scia ce te amaresce si sè te potu face éra cumu ai fostu voiosu, verelu si glumetiú.

La aceste semne atâtu de invederate ale alipțrei, iubirei și fidelității nemarginite ale mentorului său din copilăria Popénu se simți adencu miscatu. Inse că se nu alarmeie și mai tare acést'a anima credințioasă, se predomni și dișe cu luisece fortiata:

— Las' că trece-va și acést'a că multe alte în lumea acést'a, Petre, fii odichnitu. Omulu nu móre de o superare dóue. Și mie mi-va trece adi-mane și nu-mi va fi nimica.

Cu aceste intră în cancelaria, ea se taie calea la alte esplicatiuni.

— Éca-su acum platitu — începù de nou Petrea necagitu. — Cu câtu știu acum mai multu, decâtu mai înainte? ... Acum s'a pune în chili'a s'a la méșă și va șiedé asié în cugete pana la média-nópte séu pana de-manetia; că de multe-ori nici nu-si aduce aminte, că e nópte și ar' trebui să se culce. Câte unu césu de vreme nu-lu audi nici resuflandu, par' că a moritu; de altadata lu-audi susicandu de greu, d'în fundulu animei, de te junglia prin sufletu; má, candu-si-candu danda chiaru și cu pumnulu în méșă.

— Nu póte fi alta decâtu facutura și acést'a e lucrulu său a dómnei ceiei frumóse cu ochi negri de preste ulitia, care, pre langa tóte că are barbatu, ride și se îngana cu toti domni și paundesce d'în feréstă ca unu șierpe dupa domnișiorulu, séu a dómnei ceiei gușiete cu fetele ei uscate și lungi cá postulu mare.

— Da cine se me invetie, că din dóue, care a faeutu cev'a și déca a facutu, cine se strice facutu'a? Nu cunoscú dóne-dieci de ómeni în totu orasiulu, necum vragitórié. Apoi se întrebú, înca nu potú, că eu nu vorbescu în limb'a lorú, ér' ei nu vorbescu într'a mea.

— Ce se me știu face? Dela cine se ceru sfatu? Asié se frementá betrauvulu Petrea în chili'a d'în-nainte, pana-ce în cea d'înnapoi șiedea tenerulu Popénu incotitu pe méșă cu fruntea încretita și faci'a contrasa de dorere, înaintea lui cu fotografi'a unei dame fórté frumóse.

Cate-odata se uitá lungu și seuitatu la fotografia. Cum e atunci — crețielele de pre frunte-i dispereáu, espresiunea dureróșă de pre faci'a-i faceá locu la unu dulce surisú de fericire, privirea rece, amenintatóriă, a ochiloru se schimbá cu încetulu în alt'a blanda, pretinóșă.

— Nu-i cu potintia — lu audimú vorbimdu intru sine. — Acést'a faci'a nobila, acesti ochi angeresci, prin cari stralucé atat'a noblétia de anima, acést'a guritia cu surisulu inocentiei pe budie, tóta figur'a și tienut'a ei de regina nu potú se fia a unei cochete, a unei d'între acele femei, cari n'au nici ídea despre domnediescú simțimentu alu amorulu măre, nobilu; cari nu suntu în stare nici a fi fericite, nici a fericí barbati adeverati cu amorulu lorú; cari, nu cunoscú mai înalta aspirațiune, decatu a ínhamá la carulu lorú de triumphu ó multime de náuci și a face parada cu ei.

— Nu, Aureli'a, nu póte fi d'între acele femei, cari, și de iubescu candu-va, iubescu numai cu simțurile și nici-odata cu anim'a; nu d'între acele, cari si-uita de mandri'a natiunala, de natiune, de datorintiele lorú catra acést'a, ba chiaru și de sumet'i'a și demnitatea lorú femeiesca, numai cá se póta castigá cu unu naucu mai multu în alaiulu lorú. — Acesti ochi espresivi, cari candu i-spuseiú, catu de nemarginitu o iubescu me orbira cu lumin'a lorú și caldu'a radielorú lorú mi petrunse paa la cea mai mica fibra a fiintiei mele. nu potú se

fia a unei anime desierte, a unei anime seci de semțimente mari, nobile, a unei anime góle: vócea ei care, candu mi-dișe rosiendu „a ta-su Iulie în acést'a și cea viéta“ mi se pare'a mai dulce decâtu music'a coruriloru ceresci, nu póte fi a unei mintiunóșe; imbratiasiarea ce urmá acestorú cuvinte, foculu, cu care-mi rededú sarutarea cea d'antaiă, nu potú fi a unei fatiarnice, a unei tradatórié.

— Și totusi — aci érá i se încretí fruntea și faci'a i-se întunecá — a jocatu în bu'ulu rogarei, ba a vointiei mele espresé cu Hatheli, cu acelu fadu îngamfatu, alu carui unicu meritu este, că e fiulu tatalui său, a comit'ului supremu. Ba, mai are unulu, care se numera în dilele róstre între virtutiele patriotice, adeca că si-spála gur'a asup'ra romaniloru pretotu-indene, unde vede că nu este cine se-lu traga la dare de séma,

— Cu acestu hebeucu, care este și adi de aceea convingere, că jocandu cu o romana i-a facutu gratia, a potutu ea jocá, candu am rogatu-o se nu jóce, ba în fine i-am și opritu, se jóce.

— Déca și o Aurelia e în stare a se seuitá astafeliu, a-mi desconsiderá depre-acum dorint'i'a, ba chiaru voint'i'a espresa, numai asié d'în tone, séu chiaru d'în vanitate, că se jóce și ea cu fiulu comit'ului supremu, de-si acestu-a e inimicu de mórte natiunei romane, atunci, sanetate buna femei! nu-mi trebuie nici un'a, câtu traiescu!

Popénu aruncá photografi'a de-o lature, și-incrucisiá mai'le pe méșă și-si puse cajulu plin de aceste remiunscintie și cugete torturatórié pe ele. În acést'a pusețiune lu-afli Petrea, care intrá încetis'oru, ca se vedea de focu și se astérna petulu stapenului său, că-ci érá tardiu.

Popénu nu-lu audi, cându a intratu că-ci dispusatiunea sa sufletéșca i absorbeá tóta atentiunea.

Pe faci'a credinciosului betran se puse umbr'a superarei, candu vediú pe stapenulu seá éra adencitu în cugete posomorite.

Se apropiá încetis'oru de méșă, și se uitá preste umerii lui, că dóra va dá de ceva, d'în ce ar poté ști, că pentru ce e asié de necagitu. Vediú portretulu domnișiórei Aureli'a Radu și se umplú de bucuria.

— Totusi i-stá mintea la ea — si-dișe betranulu, în daru suntú dara pan' acum facaturile; dara lu-muncescu, ren lu muncescu si de nu l'oi scóte órecum d'în ghiarele lorú, l'oru omori. Omori, dieu! Audit-am eu înca lucruri de aceste dracesci.

— Vai! face-ar draculu maturoiú d'în cate hargee blastemate suntú în lume! — se scapá de dișe în furi'a sa Petrea tare.

Popénu se tredi ca d'în somnu, se uitá la betranulu unu momentu ca și cum nu la-ru cunóșce, apoi aducendú-si amente de cuvintele togmai acum audite, dișe:

— Da cei cu hârcele, Petre?

— Mi aduseiú numai aminte domnișioru, d'în tineretie de unu feci'oru harnicu și frumosu d'în satulu nostru, pre care lu-au stricatu vragitórele platite de o nevéșta veduva și frumóșă într'atatu-a, incatu a saritu în apa și acolo a și peritu.

— Ei mei, că ale dracului suntú vragitóriéle acele, Petre' — dișe Popénu cu unu surisú pe budie, că-ci credint'i'a desérta a betranului i faceá petrecere.

— Ale dracului-su, dieu, domnișioru și ale lui! se și fiá în veci. Aminu.

D'apoi ce-i léculu, cá se scape fetiorii de facatn-rile loru? — întrebà rídiendu Popénu pe betranulu superstitiosu.

— Ce-i léculu? întrebi domnisoru; da, sè se însóre câtu de iute, cá atunci n'au putere asupr'a lui.

— No, acestu-a scfu, cá-i lécu! — díse Popénu uitandu-si necasulu si rídiendu de naivitatea betranului.

— De multe-ori patiesce omulu, Petre, cu léculu acestu-a asié cá in locu se aiba pe draculu la vragító-ria, si-lu aduce in casa.

— Pentru-ace'a-i omulu omu, domnisoru, cá sè se uite bine, ce ià; apoi déca totu n'a gácutu adause betranulu svatosu, care, precum vedemu n'a fostu insuratu nici-odata in viéti'a lui — fia barbatu si fia regula in casa.

La aceste cuvinte ale betranului, Popénu si-aduse aminte de acele iaduri casnice, in cari traiescu câte doi ómeni legati de-olalta indisolubilu prin preceptele religiunii, interesulu copiiloru loru séu de fric'a gureloru rele, fara amoru, ba de multe-ori fara respectu imprumutatu, ma chiaru si cu ura neimpacata in anime, cá doi sclavi de galere — si se îngrofi.

Intre acestea Petrea tognu foculu, asternuse patulu si aduse apa própseta pe mésa, apoi standu cu man'a pe clenciulu usiei mai întrebà, cá nu poftesce stapenulu se inca ceva.

— Nu, Petre, du-te numai si te culca, cá de-mi va trebui ceva, voiu trage clopotielulu.

Petrea se departà. (Va urmá.)

G. SACLESIANU.

Oda la statu'a lui Stefanu celu Mare.

Tu esci! tu Stefanu! tu strabune!
De patru seculi adormitu,
De patru seculi, o minune!
In veci de noi nedespártitu.
Tu esci, pe smeuu teu calare,
Cum te-amu visatu, cum te-amu doritu.
Ah! éta-te!... lumea tresare!...
Erou, Domnu, óspe indieitu!

Candu ni se duce gândulu la tempurile-acele,
De traiu fara odichna, tiesutu cu díle rele,
In care plugulu mortii trageá pe-alu tierii sénu
Lungi brásde roditóre de multu amaru si chinu,
In patru orisonuri cuprinsi cu nori de sanga,
Zarimu cerescu-ti palosiu, ce dusmanii infránge,
Si te vedemu pre tine invingatoriu vitézu,
De paza trézu la sóre si-in nópte inca trézu!

Multi seculi lancedít'am sub a peirei cétia,
Dar' te-amu avutu pre tine, focundu isvoru de viétia,
Simbolu alu barbatiei in neamulu teu ascunsu
Si-a fostu destulu!... in ceiuri unu sóre-i de-ajunsu!
Zadarnicu sbóra norii si fulgerii detuna
Pe fruntea majestósa a muntiloru Carpati;
Iu zarea limpedíta dupa-ori-care furtuna
Cá tine dupa seculi, ei par' mai inaltiati.

O! de-ti erá statur'a cá anim'a de mare,
Ai fi întinsu o umbra din munti si pana'n Mare;
Tu ce-ai potutu cu braciulu in veci neobositu,
Se aperi Occidentulu de cruntulu Resaritu,
Tu ce prin curcubeulu de fapte colosale
Legat'ai reversatulu cu-apusulu vietiei t'ale,
Tu aclamatu in Rom'a cu glasu triumfatoriu:
Mare alu Crestinatatii Erou nemoritorin!

O! Stefane, Romanulu cresce,
Vediendu-te adi lángha elu.
Adi tíera mándra te primesce
Portandu coron'a-i de otielu.
Tu ce vitézu ai aperatu-o,
Privesce-o!... démna-i se o privesci.
Independenta ai lasatu-o,
Independenta o gasesci!

1883.

V. ALECSANDRI.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XIII. Starea ortografiei romane cu litere latine între
aa. 1780—1821.

(Urmare.)

Nu altecum pre Petru Maioru, contemporanulu sí colegulu lui G. Sincai, lu-vedemu constrinsu a-si scusa sí in parte a-si limitá intentiunea cestiunata, scriendu: „Nice io nu dícu, se se schaimbe slovele din cártile basericesci; ci afóra de baserica se scriamu cu slove latinesci, cá se ne curatímu odata limb'a de varvaria. Toti ereticii din Europ'a întrebuintiédia slovele Romániloru; apoi fiii imperatiei, Románii, din buna voi'a loru se remana lipsiti de vistiriuulu loru celu stramosiescu?!"¹⁾ Semne destulu de invederate acestea sí alte asemeni, cá cu câte dificultáti sí prejudecioré, demulteoré de natura fórte delicata, aveá nemoritorii nostri redeseptatori pre acele tempuri a se luptá?

A fostu adeverata norocire, cá la Sabiiu se affá pre atunci barbati luminati cá Radu Tempea sí dr. Ioane Molnar de Müllersheim, éra in Banatu sí pártile ungurene unu Paulu Jorgoviciu, Demetriu Tichindélu sí inea alti puçini, dér' vigorosi consoci de une sí acelesi ideie sí principie. Scienti'a sí cultur'a loru superiórié, impreunate cu iubire ferbinte sí zelu invapatiu pentru natiunea loru amata, nu lasá cá prejudecioré confesiunali stricatióse se, între sí se incapa in anim'a loru.

Estmodu Tempea in gramatic'a sa, scrisa cu cirilice, dechiara,²⁾ cá „slovele Romaniloru de demultu au fostu cele latinesci, sí cá mum'a limbei nóstre e latinesc'a." Lui S. Claiuu-Micu i face encomie, cá unui-a, care „cu Molnar se straduésce pentru binele de obsce.“³⁾ Totu asiá J. Vacarescu vorbesce de „Italieni, Francesi, Spanioli sí altii, ce li se trage limb'a din limb'a lat. cá nescé perae, precumu sí acést'a a nóstra romané-

¹⁾ P. Maioru Istori'a pentru inceput. Rom., pag. 257.

²⁾ R. Tempea Gramatica romanésca, Sabiiu 1797, pag. 2; cfr. pag. 7, 18, 173.

³⁾ R. Tempea, Gramatica rom. pag. 178.

sca.¹⁾ Apoi I. Molnar, profesoriu de oculistica la universitatea din Clusiu, in prefatiunea gramaticii sale, — ce o scrisese pentru Nemti cu testu germanu si exemple romanesci cu litere cirilice si latine, dera din punctu-de-vedere practic cu ortografia germana,²⁾ — se respica in modu laudatoriu despre gramatic'a din 1780, „acést'a in adeveru pretiós'a lucrare a demniloru parinti Clainu si Sincai.“ Era încátu pentru Demetriu Tichindélu, cá se tacemu de altii, cui nu-i este cunoscuta dis'a lui, adresata Romaniloru din tóte provinciile si respiratória de cea mai inflacurata iubire de natiune: „Nu e aice latinu séu grecu, unitu séu neunitu; un'a trebuie se fia nati'a romanésca!“³⁾

114. Ar fi inse prea lungu, a aduce inainte câte tóte enunçiatiiunile si templementele de soiulu acest'a. Ajunga cele citate, din cari inca ne putem face o ideia aprosimativa, cá ce si câte dificultati materiali si morali avura de a infruntá acei bravi predecesori, si in ce mesura erá dinsii scutiti de veri-ce prejudec'e, preocupati numai de sant'a cauza a cultur'e poporului romanu. Se venimu drept' acea la incesi sistemele de ortografia romana cu litere lat., câte se publicara in epoc'a din vorba.

Noi le vomu indicá la acestu locu numai in traseture generali, in punctele lor mai esentiali si mai remarcabili, fiindu ele si altcumu asta-dí in respectulu celoru mai multe párti ale loru asi'a-dicundu puncte superate, si fiindu ele in varie scripte ale ilustrului nostru Cipariu destulu de pre largu aretate si analizate.⁴⁾

Aice merita inainte de tóte luare a minte faptul, cá toti gramaticii nostri din acésta epoca, ale caroru sisteme ortografice venimu a le infirá, suntu etimologisti mai multu au mai pucinu inaintati. Pana si cei ce si scrisera opurile si tractatele sale gramaticali romanesci si cu litere cirilice preste totu, inca reflecta celu pucinu prin trecátu la etimologia, la limb'a latina si cuventele latine cá la modéle pentru scrierea corespundietória a cuventelor romanesci. Asiá p. e. R. Tempea in prefaciunea gramaticii sale dice, cá „a scaimbatu séu scurtatu unele cuvente, cari pana acumu intr'altu tipu s'au respunsu, cáci in originalulu limbei nóstre mai antáiu asiá s'au respunsu, tragunduse de la latinu;“ si aduce cá exemple *sóre, ómeni, nu soare, oameni*, fiindu cá se derive de la l. sol, homines. scl.⁵⁾

115. Singuru I. Molnar pare a face esceptiune, dera numai pare. Pentru cá cumu aieptaram dejá in cele precedenti, dinsulu inca trebuie cá aveá convicçioni etimologice, candu in precuventarea gramaticii sale recunósce meritulu gramaticii Clainu-Sincaiene, carea e fundata pre principiulu etimologicu si pre carea o numescé unu opu pretiosu. N'a urmatu inse diselorú sale convicçioni, séu, precumu la loculu memoratu insusi se respica, i-a cautatu a se conteni de tóte cercetárilé istorice etimologice pentru cá acestea eráu eschise dupa planulu seu, si pantru cá acestea i se parura ase tiené mai multu de una gramatica mai estinsa erudita, decatu de una incercare a unei introduce

populari, alu carei-a totu meritulu stá in deplinetea si adeverulu reguleloru si in scurtímea propuneréi.¹⁾

De acea, cumu disemu, la scrierea romanéscai cu litere latine aplica in tóte ortografi'a germana, in câte adeca acést'a se poteá aplicá. Estmodu consunele derivate *dí, si tí, ci, gi* le scrie cu *s, sch, z, tsch, dsch*, pre *j* asemenea cu *sch*, pre *s* cu *ss* pre *ca* cu *k* scl.; éra vocalile derivate a si á pretotindea cu *é* si *ae, u* finale nefolosindu necaiure, si pre *é, ó* desemnandu-le in totu loculu cu *ea* si *oa*.

Fia inse destulu atát'a despre ortografi'a Molnariana, si se venimu la sistemele etimologice.

116. Loculu de antáiu lu-merita intre acestea, dupa antáietatea tempului cá si dupa renumele autorului, sistem'a lui Clainu-Micu de Sadu²⁾ Samuele Clainu este etimologistu rigorosu, in unele prea rigorosu, prea departe mergutoriu. Trebuie iuse se concedemu, cá dinsulu cá primulu gramatistu romanu, carele altcumu a petrunsu aduncu in legile limbei nóstre, pré usioru potú fi prerapitu la cáti-va ultraismi in respectulu scrierei ei etimologice.

Asiá elu afla pré nimeritu unele legi fonetice mai generali ale limbei romane, cari apoi le stabilescé cá regule pentru cetirea si scrierea ei cu litere strabune. Dice, cá *a* fóra accentu are sunetu oscuru, pr. in *lumina*; *a, e, i* inainte de *n, mb, mp* are sunetu nasale, pr. *pane, camp, fen, imperat, e* si *o* urmate in silabá urmatória de *a* séu *e* suna cá *é, ó*, pr. lege, porta; consunele *c, g* suna in regula generale cá la Itiani pr. *corn, cruce, cine, fuga, legi, geme; d, s, t* inainte de *i* cá *dí, sí, tí* pr. *dieu rusine, tiene, toti*; celelalte consunatórie se pronuncia cá in limb'a latina, ci *k, x* si *y* se usita numai in cuvente straine.

(Va urmá.) Dr. GREGORIU SILASI.

Romancutia frumoása.

Asi ca o dina, draga copillitía.
Rumena, suava ca unu fragedu crinu:
Ochii tei esi negri, mandr'a ta oositia
Ce-in inele blonde unduléza linu:
Facu-te unu farmecu, unu tainicu odoru,
Ghirlanda ornata de gratii, amoru.

Si cu a ta frumástia, si cu-a ta zimbire,
P'unde scumpo numai graciosu paiesci
Nimicesci intrig'a numai o-o privire
Cup'a sortii triste tu o indulcesci...
La a ta dorintia, la alu teu scumpu doru
Sorele cu dulce ride de sub noru.

¹⁾ J. Vacarescu Gramat., Vien'a 1788, pag. 166; cfr. pag. 50, 53, 97.

²⁾ Dr. Joann Molnar v. Müllersheim Deutsch-Wallach. Sprachlehre, Wien 1788.

³⁾ Demet. Tichindélu, Fabule, fab. 154.

⁴⁾ T. Cipariu Principia, pag. 305 s. urm.

⁵⁾ R. Tempea Gramat. rom., pefat.

¹⁾ J. Molnar Deutsch-Walach. Sprachlehre, in pefat.: „Alle historischen tieferen etymologischen Untersuchungen scheinen eher in eine ausführliche, gelehrte Sprachlehre zu gehören, als in einen Versuch einen populären Einleitung, deren ganzes Verdienst in Vollständigkeit und Richtigkeit der Regeln, und in Kürze des Vortrages besteht.“

²⁾ Elementae linguae Daco-Romanæ sive Valachicæ, composita ab Sam. Klein de Szad, Ord. S. Basilii M. etc., locupletata verò et in hunc ordinem redacta a G. G. Sincai, ejusdem Ordinis, AA. LL. Phil. et SS. Theol. D., Vindobonæ 1780; in 8-u.

Anim'a-ti virgina, plapenda, curata,
 In care atatea vise de-amoru jacu,
 Creatoriulu mare o facu inzeestrata
 Cu-o potere sacra, cu unu dulce leacu...
 Si cate fiintie cate 'n lume sunt
 Cari balsamu guetatau si 'alu teu cuventu!

Tu esci sentinel'a nobilei virtute
 Credintia, sperantia, iubire, nutreaci.
 Ah! aste elenode de ti-ar fi pierdute
 Ce ai fi ta atuncea, ce! ah, ce gandeaci?!
 Gur'a-ti rubinosa, farmecu de magia,
 Tainicu chipu alu teu ce mi-ar ajunge mie?

Mergi nainte dara cum bel'a Aurora
 'N dal'b'a demin'etia trece 'ncantatoriu...
 Vedea lumea tota mandri'a ta rara,
 Raiulu ce 'nfloresce 'n anim'a-ti de doru.
 Eu, gl'orificata te-adoru for finitu,
 Romancutia draga, suletu indieitu.

A. P. PITUCEANU.

P U I U.

— Legenda.*) —

Trai'a odata in lumea cea mare o femeia de o mare frumsetia. Dina pamentului, cumu se numia ea, avea multi fecicri si multe fete, tari si puternici, si se gandia cumu i-aru pute face mai fericiti. Le darui fia-caruia o gradina deosebita, fia-caruia unu graiu deosebltu. Feciorii si fetele cele mari capatara gradinele cele mai manose si mai caldurose, umbrite de palmi, in cari lucia totdeaun'a soarele. Inse feciorii si fetele se inmultira si, dupa cumu totu se inmultiau, partile loru se inpingeau totu mai departe spre apusu si spre medianaopte, unde soarele nu mai lucia cu atat'e caldura si unde trebuia mai multa harnicia si munca. Atunci unii capatara gradini in munti, aitari in insulele marii. Dar' nici unulu nu era pe deplinu multiumitu de gradin'a ce-i venia in parte, si fiindu-ca mama'i mai dedese fia-caruia si unu altu graia, fratii nu se puteau de feiu intielege unii cu altii. Astufelu se iscara certe si lupte, si adesea sinulu mamei era stropitu de sangele copiiloru ei.

Mai in urma de totu se nascu dnei o fetitia forte dragalasia, cu ochi mari si negri, umbriti de gene lungi, cu sprincene si cu valuri de peru ca pen'a corbului, cu dinti de margaritariu in dosulu buzeloru celoru mai gingasia, cu unu trupu subtire delu treceai printr'unu inelu si cu piciorusie mici, pe cari jucă ca si cumu aru sbura, de abia atingea cu densele pamentulu.

Mam'a doria se pregatésca o sorta dulce acestei fetitie, celui mai tineru dintre copii ei. Ii darui o gradinitia mica intre gradinele cele intinsa ale fratiloru ei celoru puternici ca se-i fia aparatori. Gradinitia era frumoasa de totu, intre munti, intre fluvii si intre mare, incaldita de soare, adapata de ploe, recorita de ometu, cu riuri spumegatoare, cu campii verdi si vii inveselitoare. Mama i mai darui o limba dulce, cantatore ca music'a. Candu Puiu, fetitia cea dragalasiu, venia dantiuindu si cantandu, cu o cununa de flori rosii in perulu celu cretiu: ceriulu si pamentulu, soarele si campii se bucurau si se veseleau, tote cresceau si inflo-

reau dinaintea tinerei regine, ale carei manusitie nu prea aveau nevoia ca se se ostenesca.

Fratii cei mari insa se uitau plini de invidia la Puiu, fetitia cea frumoasa, care era draga mamei. In adeveru mam'a se gandia totu la Puiu, cumu i va asterne mai bine, fara a-si da sema, ca intre copii nu domnia pacea si ca fratii Puiului, fetitiei celei gingasie, nu puteau sa-i fia aparatori buni si drepti. Ei erau totu-de-una plini de sburdaciune si selbatici. De abia-si muncia sor'a loru gradinitia si iata, ca fratii cei tari veniau si-i rapiau florile si pomele. Candu aveau intre dansii o certa, gradin'a Puiului, cari era in prejm'a loru caci ei siedeau in jurulu ei, devenia loculu galcevei: o calcau cu piciorole si o pustiau infricosiatu. Puiu se incerca se-si apere gradina: insa fratii erau tot-de-una mai tari. Mai veniau si cei-alalti frati, fara a fi chiamati, ca de ajutoriu, si mestecandu-se in certa prelungiau lupta. Mai rapiau si o bucata din gradina surorii loru, — caci, diceau ei, Puiu era prea slaba pentru a-si munci totu loculu.

In fine unulu dintre frati tranti pe Puiu josu, i puse lantiuri grele de mani, si-i ordona a-i da totu ce avea mai bunu si mai frumosu in gradina. Astufeliu Puiu, fetitia cea frumoasa, ajunse a merge in lantiuri. Ea cantă atatu de duiosu, ca pe mama o durea inim'a. Ea nu mai muncia gradin'a ei cu harnicia, si cu vesellia, — ear' fratele celu mai mare o certa si o batea, par' ca i-aru fi fostu roba. — Candu cei-alalti frati veniau de se luptau in gradin'a ei, Puiu se uita cu nepasare si nici unulu nu se gande la densa. Daca-i promiteau se o scape, nu-si mai bateau capulu si o lasau in lantiuri ca mai inainte.

Intr'o di Puiu era culcata printre flori si dormia. Bratiele le pusese sub capu, in catu elu se radima pe lantiuri. Genele ei cele mari erau pline de lacrimi si printre buze se furisia din timpu in timpu unu suspinu, care fugia cu mirosulu fibriloru in departari nemesurate. De odata vocea dnei resuna din adancime: de antaiu incetu, ca o suflare de ventu, pe urma totu mai tare vuetulu tunetului, de se eutremurau tote si de se trezi copilitia.

„Puiule!“ i dice mama: „nu despera! Audi cuvintele mele si mi da ascultare. Noptea candu tote-su liniscite se te scoli si incetu cu incetulu se rodi „lantiurile tale cu pil'a. Insa nime se nu te vedea, nime se nu te audia, paua ce-ti voi da unu semnu, „ca se le asverli dela tine!“

Multe nopti potrecu Puiu pilindu lantiurile ei. Munc'a acesta insa o intaria si o iutia, caci lantiurile erau bine facute, tare calite, trebuia multa putere pentru a le pili si lucrulu nu se putea facea de catu cu incetulu si cu iscusintia, ca nime se nu bage sema. O data fratele audi cum Puiu pilia, si-i puse lantiuri inca mai mari si mai grele decatu inainte.

In fine munc'a era terminata si Puiu sta pe culmea unui delu si asteta. Inse vocea mamei nu resuna inca. Puiu era nerabdatore, da din piciorusie si-si musca coditiile cele lucitoare, cu dintii ei de margaritariu. Ea-si aducea aminte ce era libertatea si tremura de dorulu ei.

Atunci incepu o certa noua. Unulu din frati se asverli prin gradin'a Puiului asupra celuia-laltu frate, asupra aceluia, cara o muncise atatu de multu. Acest'a astepta cu piciorulu sanatosu si decisu. Se incepu o

*) Alegoria despre Romani'a. Din Analale Academiei romane.

lupta cumplita între amândoi frații și acela care ataca-se, eră câtu pe aci se o patieșca.

Puiu stă și se uită. Ea-si ridică bratiile de zangantra pușinu lantiurile. Atunci se audă ca unu tunetu din adancime: — „Acumu ti-a sositu timpul!“ Si cu unu strigatu de bucurie fata-si scutura bratiile și le facu libere. Lantiurile picara la pauptu și cu o putere neasceptata ea ridică o stânca și o asverli peste fratele care o facuse nenorocita, de-i sfarimă piciorole.

Atunci se vediu Puiu stându la lumin'a sôrelui, în tóta frumseti'a ei. Ea se uită la lantiurile, cari zaceau josu, se uită peste ele la fratele care-si lua pedeps'a, și îndreptă ochii cu duosia spre gradina, pe care pentru ântaia-si data o putea numi a sa, — și surise.

În meruntaele pamentului clocotea de bucuria la privirea copilei celei frumoșe și unu vântu desmerdatoriu aburia despre mare, jucându cu perulu fetei și cautandu prin frémutul padurii o doina victorioșă.

Frații inșă erau surprinși și uimiți. Ei nu puteau crede, ca Puiu fat'a cea mica si prigonița, asverle stânca cea mare. Cei mai multi erau chiaru fôrte nemultiamiti și incepura a o amenintă și a o certă. „Tu! tu ai sdrobitu pe fratele meu celu iubitu.“ — „Tu! tu ne-ai stricatu privelestea la lupta cea mare.“ — „De ce te ai mestecatu unde nu aveai nevoia?“ — „Nu puteai stă d o parte și privi că mai năute?“ Puiu tacea și-si simtiă numai bratiile, cari atatu de multu timpu fusese sdrobite de lantiuri. Frații inșă nu se puteau linisei, ca Puiu se trezise. Fratele celu victoriosu i luă o parte din gradina, dicându-i: — „Tu totu nu ai muncit'o.“ Celu invinsu, i darui o alta bucata spuindu-i: Nu am pututu face nemicu cu ea, cêrca și tu.“ Toti cei-alalti frați incepura să se mestece în gradiu'a ei, se mustre una și alta și se cêra dela dens'a, că se faca de altufelu. Puiu raspundea suparata: „Ce ve mestecati voi în gradiu'a mea?“ Inșă frații o luara de amendoue bratiile, o dusera din brasda în brasda, din carare în carare și o silira se cultivate gradiu'a cumu le placea loru și nu altufelu. Beat'a fata-si incretiă fruntea, lacrimi de mania i impleau ochii, dar' tôte erau inzadaru. Frații cei mai tari voiau se franga mandri'a ei, o țineau cu mâna de feru și amenintiau cu zanganitul lantiurilor.

În fine se termina și munc'a ce grea. Puiu se libera și fugi în muntii unde nimeni nu o putea vedé. Acolo ea se asverli plangându cu faci'a la pamentu. „O! Mama! mama!“ striga ea, „mai uitatu de totu! Mi-ai datu o inima caldușă, „cugetari sburatore și o gradina frumôșă, — inșă unu corpu slabu!“ Durerea și înjosirea suntu sorte mea! Dacă voiai se moriu, de ce mai nascutu?“ Atunci din nou tuna în fondulu pamentului și mam'a respunse cu voce tare și serioșă: — „Nu te amu ocrotitu pâna aci? Nu în zadaru te „am facutu atātu de bogata, nu în zadaru ti-amu datu „atāt'a frumsetia, o limba atātu de dulce și cugetari „atātu de infocate. Se traiesci, se infloresci, plina de „putere și de demnitate, ca se inveselesci tóta lumea „cu multimea fruptelor tale.“

Atunci Puiu se ridică în piciorole, se uită în departare și în ochii fetei se ogindia visulu unui mare viitoriu.

CARMEN SYLVA.

CRESCEREA IGIENICA A COPIILORU.

— Instrucțiuni peporale pentru mame. —

Unu numeru mare de copii móre pușinu timpu dupa nascerei, multi incetēja din viétia curendu dupa întiercare, și abia diumetate din toti copii nascuti împlinescu etatea de 5 ani.

Causele acestoru morti timpurii este nesciint'a, cã-ci numai pușine mame possuđu cunoscintiele necesaria asupra crescerii prunciloru.

Copii suntu viitorulu patriei, mórtea loru prematura este o nenorocire pentru tiór'a întrêga, fia-care romanu are dar dator'i a contribui la micșiorarea mortalitatii prunciloru, medicii și igienistii prin raspandirea cunoscintieloru igienice, parintii de copii prin primirea consilieru ce li se dau în acêta privintia de câtra barbatii cu sciintia și cu esperintia.

Este inșă detori'a sacra a mamelor se invetie a paștră sanetatea copiiloru, a-i ferf de bóle și de mórtea prematura.

Acestu tractatu, compusu pentru mamele cunoscintioșe, cari isi iubescu copii, contine regulele de capetenia asupra crescerii copiiloru; elu este scrisu nu numai pentru femeile invetiate, ci pentru tôte mamele romane fãra deosebire, mai alesu inșă pentru cele fãra cunoscintia de carte, cari voru gasi lesne unu preotu, unu invetiatoriu, sau o alta persóna care se le o cetesaa.

Se mórge dar acestu tractatu în tôte unghiurile tierei, în cas'a celui avutu în colib'a celui seracu, și totii romanii cari ilu voru citi și esplică celoru fãra cunescintie, voru bine-meritã pentru patria, voru face o fapta placuta lui Domnedieu.

I. Regule de observatu inaintea nascerei copilului.

În timpul sarcinei femeiea se se nutrêșca bine fãra a încarcã stomachulu și fãra a schimbã multu modulu ei obicinuitu alu alimentatiunei. Mancare de carne, desi folositoare, nu este neaperratu trebuintioșă. În dile de dulce se manance lapturi (lapte dulce, acru, batutu sau covasitu) și ôue; în dilele de postu ea pôte manca mazere batuta, linte și fasole strecurata prin sita, cu pușinu uleiu, cari suntu totu atātu de hranitoare câtu carnea. Beutur'a cea mai buna este ap'a, femeile deprinse cu vinu, potu bea la mésză pușinu vinu.

Nu este de neaperrate necesitate a se satisfice tôte poștele femeiloru insarcinate; și prunculu nu va suferi, ele nu voru lepadã daca nu li se pôte dà totu-dea-una ceea ce le cere ânima.

Vestmintele se nu stringa nici sinulu, nici pantecele.

Femei'a insarcinata se se ferêșca de lucrari prea grele, de ridicarea poveriloru mari, de sarituri, se nu se abtie inșă de munc'a moderata și de preumblare în aeru liberu.

Bai'a în apa caldica sau în apa rece si spalaturile corpului întregu cu apa rece suntu permise femeiloru deprinse cu asemenea bai sau spalaturi.

Pa la lun'a a siéptea a sarcinei femeiea se se pregatêșca pentru alaptarea copilului, se spele în tôte dilele sfircurile titielorn cu apa din casa, cu vinu negru séu cu rhum (romu). Dacă sfircurile sunt prea turtite sau daca nu suntu destulu esite afara, se se traga cu degetele incetinelu afara de mai multe ore pe di.

Medicamente deosebite pentru producerea de lapte nu exista.

Inainte de finele sarcinii femeia se fia indiestrata cu o albia mica pentru scaldarea copilului, cu pandieturile necesare pentru copilul nou-nascutu, se pregatésca daca e cu dare de mâna, celu puçinu 30 pândie (cârpe) de inu si 10 de flanela; daca este seraca va fi nevoita a se multiami cu unu numeru mai micu si va pôte inlocui pândiele de inu prin america. Câte-va flanelle suntu inse neapratu trebuinciose, asemenea cârpulitii mici curate pentru a inveli cordonulu buricului. Numerulu celor-lalte albituri (rufe) si asternuturi depinde de mijlocele de cari dispune mam'a; cu câtu va potea tîne copilulu mai curatu, cu atâtu i va asigurá mai bine sanatatea. Asemenea se ingrijésca de o mussiama mare séu de pândia guttaperch'a, care se va asterne pe patulu leudiei dedesubtulu cersiéfului.

Camer'a in care femeia va nasce se fia curata, dupa potiinta luminósa si lesne de aeritu si de incalditu. Femeile serace, cari nu possuudu de câtu o singura camera, se scóta dintr'éns'a tóte necuratiunile mai cu deosebire dedesuptulu patului se se departedie totu ce ar potea stricá aerulu ori produce o odóre (unu mirósu) óre-care. (Va urmá.)

MOMINTE DE DISTRACTIUNE.

Cugetari. — Se judeca despre nenorociri cá despre viciele de care ne rosimu cu atâtu mai puçinu cu câtu le impartasimu cu mai multi.

— Déca iubirea s'a nascutu intre dóue fiintie care s'atrageáu, ur'a s'a nascutu intre dóue fiintie care se certáu pentru aceia-si lucru.

Seraci'a face pre omu se plânga, si bogati'a 'lu face se casce.

— Este o invidia frésca in ómenii care fi face se indure cu mai multa rabdare propriele lor doreri decátu placerile altor'a.

— Indulgenti'a pentru cei ce-i cunóscemu e multu mai rara decátu mil'a pentru cei ce nu-i cunóscemu.

— Imperiale cele mai civilizate suntu totu-de-a-un'a totu atâtu de aprópe de barbarie cá si ferulu de rugina.

— Natiunile, cá si metalurile, adese nu stralucescu decátu la suprafacia.

Rivarol.

Unu cuventu alu lui Abdel-Kader. Marele emir care a moritu la Damascu aveá spiritulu si pucina reutate.

Suntu acumu câti-v'a ani, unu caletoriu francesu, fostu oficiariu in arma'ta Africeii, merse se-lu véda in retragerea s'a la Damascu.

Emirulu vorbi despre resbóiele de alta data.

— Si cum faceáti, 'lu intrebá fostulu oficiariu francesu, pentru a fi in totu-de-a-un'a bine informatu despre operatiile nóstre militare? Trebuie se fi avutu multi spioni?

— Eu?... respunse Abdel Kader suridiendu, n'am avutu spioni... n'am avutu trebuintia de spioni. Puneamu se-mi cetésca diuarele d.-vóstre.

O pledoaria. — Erá cu neputintia de-a negá crim'a.

Marturiile suntu sdrobotóre, acusatulu a marturitu si elu crim'a. Atunci aperiatoriulu díce:

— Nu, domniloru jurati, nu ve-ti tramite p'acestu omu la esiafodu! Mórtea este sférsitul tuturoru grigiloru pamentesci si pôte iertarea lui Domnedieu!.. Nu-lu ve-ti trimite la oca, se se buentre de multiamirile mândre ale ispasirii!.. Nu, pedepsiti-lu precum merita!.. Prin libertatea incarcata cu rusine si remuscari!

La unu esamenu de institutóre. — O fétá 'si trece esamenulu pentru a fi numita institutóre:

I. — Spune-mi, te rogu d.-sióra cum se numesce acelu cutezatoriulu, care voi se conduca carulu sórelui si care erá se aprinda pamentulu?

R. — Icaru.

I. — Nu, d.-sióra; Icaru este unu altu cutezatoriulu care a voitu se sbóre cu ajutoriulu aripeloru fabricate de densulu. Gândește-te pucinu. Celu care a luatú caii lui Apolon a datú numele seu unei trasuri cu totulu particulara... Se vedemu?

R. — Cal...

I. — Nu d.-sióra, nu este calésca. O trasura usióra pe care o vedí fórté adasea...

R. — A! Cabrioleta...

I. — Nu d.-sióra: Mai gândește-te inca. Póte cá si tatalu d.-vale are un'a...

Fétá se ópri nnu minutu, apoi strigá de-odata: — Atunci este brisca.

— Nu d.-sióra, este Faeton.

O trista istoria. — Imprumutamú dinronic'a lui Aurelianus Scholl trist'a istorie a mortii d.-lui M. de L... care fiindu inca teneru, mori de peptu.

Elu 'si tieneá soci'a de mana, care stá lângu patulu seu:

— Sêntu cá totulu s'a sférsitu, fi díse elu, si 'mi pare fórté reu. in momentulu de-a te parasí, de miclele certuri ce am avutu impreuna, de scenele de gelosie..., de banuelile cari adesea au turburatu iubirea nóstra. Poti se-mi spui acum déca am fostu unu nebuunu... déca am fostu gresitu.

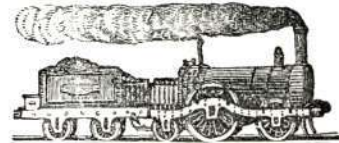
— Amiculu meu!

— Nu-mi ascunde nemicu... voiú se sciú totu.

Soci'a s'a c'o vóce dulce:

— Dér'... déca n'ai mori?

Post'a

Redactiunei.

N. P. in Bosorod. Am primitu cu multiemita.

A. J. in Batta. V'am tramisu totu de ce am dispusu.

Resultatulu Concursului ce scrisesemu cu terminulu de 18/30 Juniu a. c., se va publicá in nrulu urmatoriu. Acum insemnamu numai atat'a ca dintre novelele intrate la concursu numai novel'a „**Betranii 'su buni la casa**“ a fostu déma de-a se publicá si asié acesteia s'a si adjudecatu premiulu de 100 franci.

Proprietariu, Redactoru respundictoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu in Gherla.